

Handreiking onbehandeld hout

V1.01, d.d. 12 oktober 2017

Onbehandeld hout: afval of niet?

Handreiking voor de toepassing van de definities van afvalstof en bijproduct volgens de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen (2008/98/EG)

Hieronder geeft het ministerie van Infrastructuur en Milieu haar visie op de vraag in welke gevallen en onder welke voorwaarden onbehandeld hout als grondstof dan wel als afvalstof dient te worden beschouwd.

Definitie: 'onbehandeld hout' is hout dat niet is behandeld met middelen ter bescherming, verduurzaming of verfraaiing en ook niet is verlijmd (met hout of met andere materialen).

Deze handreiking betreft onbehandeld hout dat vrijkomt bij:

- I. velling of snoei van bomen, in de vorm van boomstammen en andere houtige delen van bomen, met uitzondering van boomstobben, of in de vorm van ter plaatse gesnipperd hout;
- II. bewerking in de houtverwerkende industrie, in de vorm van afkortstukken, zaagsel, schaafsel en snippers.

Bouw- en sloopafval valt buiten het bestek van de handreiking.

Definitie van 'afvalstof'

De kern van de definitie van 'afvalstof' in de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen (2008/98/EG) is het begrip 'zich ontdoen': de houder van een stof of voorwerp wil of moet van de stof of het voorwerp af.

Met de "houder" wordt in dit verband bedoeld:

- in eerste instantie degene die
  - eigenaar of beheerder is van het perceel waar de bomen staan en opdrachtgever is voor de velling of snoei; of
  - eigenaar of beheerder is van het houtverwerkende bedrijf;
- in volgende stadia degene die het hout onder zijn beheer heeft door de zorg voor bijvoorbeeld kappen of snoeien, be- of verwerken, vervoer of opslag.

Ad I) Hout dat vrijkomt bij velling of snoei van bomen: afvalstof of product?

In het geval van velling of snoei van bomen wordt het verkregen hout veelal benut als grondstof voor de houtverwerkende industrie, bodembedekker of brandstof. Daardoor is er in de perceptie van de degene die de kap of snoei verzorgt, de handelaar, de bewerker en de eindgebruiker geen sprake van 'zich ontdoen' van het hout. Zij zien het hout niet als afvalstof maar als product. Uit de jurisprudentie over de Kaderrichtlijn afvalstoffen volgt dat het feit dat er op een bepaald moment na de velling of snoei een toepassing voor het hout komt en dat er op enig moment voor het hout betaald wordt op zichzelf niet bepalend is voor de vraag of het bij velling of snoei verkregen hout wel of geen afvalstof is. Dat wordt bepaald door de intentie van de oorspronkelijke houder, de beheerder van het perceel waarop de bomen staan.

De perceelbeheerder heeft zelf meestal geen direct belang bij de benutting van het hout. Zijn belang is slechts de kap of snoei¹. Vanuit de intentie van deze perceelbeheerder zou men dus kunnen stellen dat deze zich 'ontdoet' van het hout, zodat sprake is van afval.

Anders ligt het voor de bosbeheerder die in het kader van beheer en onderhoud planmatig kapwerkzaamheden uitvoert om daaruit opbrengsten te verkrijgen die mede dienen ter bekostiging van het beheer. Die beheerder is zich zeer wel bewust van het feit dat het hout toepassingsmogelijkheden kent die geld waard zijn. De intentie van velling of snoei is hier dat het hout wordt geoogst en dat ervoor wordt betaald.

De verschillende percepties bij de velling of snoei van bomen zorgen voor onduidelijkheid in de markt en bij overheden over de vraag of sprake is van 'zich ontdoen' en of het verkregen hout dus een afvalstof is.

---

¹ Het belang van kap of snoei kan zijn: de boom is beschadigd, dreigt opstallen te beschadigen, neemt het zicht weg, bedreigt de verkeersveiligheid, belemmert de gewenste bos- of natuurontwikkeling, beperkt de afvoercapaciteit van rivierbeddingen, etc.

Nadere duiding van 'zich ontdoen'

De transitie naar een circulaire economie, een van de centrale doelen van het milieubeleid, vraagt ten aanzien van alle stoffen, materialen en producten een perceptie dat deze waardevol zijn en een intentie om die waarde optimaal te benutten. In de maatschappij is er een toenemend aantal initiatieven die een verschuiving inhouden van 'zich ontdoen' naar 'waarde benutten'. In dit licht is het van belang om de term 'zich ontdoen' nader te duiden.

Het actuele juridische kader (Wet milieubeheer, Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen) voorziet niet in een nadere omschrijving van 'zich ontdoen'. Niettemin is, zoals in hoofdstuk B6 van het Landelijk afvalbeheerplan 3 (LAP3) is uiteengezet, conform Europese en nationale jurisprudentie een nadere duiding mogelijk op basis van het tweeledige doel van de afvalwetgeving, dat in de EU kaderrichtlijn verwoord staat als (artikel 1):

- *bescherming van het milieu en de menselijke gezondheid door preventie of beperking van de negatieve gevolgen van de productie en het beheer van afvalstoffen, en*
- *beperking van gevolgen in het algemeen van het gebruik van hulpbronnen en verbetering van de efficiëntie van het gebruik ervan.*

In het LAP3 wordt aangegeven dat voor de beoordeling van de afvalstatus in het licht van deze doelstellingen met name van belang is of het gebruik van een stof of voorwerp:

- i. zeker is,
- ii. rechtmatig en verantwoord is (i.r.t. het milieu en de menselijke gezondheid), en
- iii. voldoende hoogwaardig is, d.w.z. over het geheel genomen de gevolgen van het gebruik van hulpbronnen vermindert én bijdraagt aan een efficiënt gebruik van die hulpbronnen.

De voorwaarden (i) en (ii) borgen niet alleen het eerste doel van de Kaderrichtlijn afvalstoffen om de negatieve gevolgen van de productie en het beheer van afvalstoffen voor de menselijke gezondheid en het milieu tot een minimum te beperken. Samen met voorwaarde (iii) borgen ze tevens het tweede doel van de kaderrichtlijn van de bescherming en het efficiënt gebruik van grondstoffen.

Als aan de voorwaarden i, ii en iii is voldaan, kan in het licht van de tweeledige doelstelling van de afvalwetgeving worden geconcludeerd dat het etiket "afval" niet gerechtvaardigd is. In hoofdstuk B6 van het LAP3 zijn daarom bovenstaande drie voorwaarden opgenomen als richtsnoer om te bepalen of sprake is van 'zich ontdoen'. Hiermee wordt voorkomen dat, bij gebrek aan een omschrijving van deze term in de wetgeving, de afvalwetgeving onnodig wordt toegepast op stoffen en voorwerpen waarvoor geen risico's gelden die vragen om beheersing met de afvalregelgeving en die juist bijdragen aan het efficiënt gebruik van grondstoffen.

Criteria voor hout vrijkomend bij velling of snoei

In lijn met de in het LAP3 opgenomen duiding van de term 'zich ontdoen' en in overleg met het betrokken bedrijfsleven en betrokken overheden kunnen als richtsnoer meer specifiek de volgende criteria worden aangereikt om te kunnen bepalen of hout dat vrijkomt bij velling of snoei van bomen als *product* (dus geen afval) kan worden aangemerkt.

1. De perceelbeheerder heeft zich ervan vergewist en contractueel verzekerd dat voor het hout een of meerdere vormen van verantwoorde benutting zijn voorzien

Toelichting:

- In de schriftelijke afspraak (offerte, contract e.d.) tussen de aannemer die de velling of snoei uitvoert en de perceelbeheerder moet de verantwoorde benutting contractueel gegarandeerd worden, bijvoorbeeld met een tekst als "het hout is bestemd voor (industriële) verwerking en/of bodemverbetering".
- Veelal zal de perceelbeheerder de aannemer niet expliciet vragen om de voorziene benutting van het hout op te nemen in de offerte. De aannemer moet dat dus uit eigen beweging doen.
- Wat een *'voldoende hoogwaardige benutting'* is wordt mede bepaald door de eisen die in het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP) gesteld worden aan de verwerking van onbehandeld hout als afvalstof, in het bijzonder de minimumstandaard in de sectorplannen over houtafval en gescheiden ingezameld groenafval. Zonder het etiket "afval" is de verwerking niet gebonden aan het LAP. Echter een laagwaardiger toepassing dan de minimumstandaard is te beschouwen als een milieunadeel. Het LAP staat op dit moment iedere nuttige toepassing² toe, waaronder recycling maar ook energieopwekking in een biomassa-energiecentrale. Verbranding

² In bijlage II van de Kaderrichtlijn afvalstoffen is een niet-limitatieve lijst van handelingen opgenomen die als nuttige toepassing (recovery) worden gekarakteriseerd. Uit de definities van al deze begrippen (zie het LAP) volgt dat 'voorbereiden tot hergebruik', 'recycling' en 'andere nuttige toepassing' allemaal vormen van 'nuttige toepassing zijn'. Een belangrijk aandachtspunt is handeling R1: hoofdgebruik van afval als

in een afvalverbrandingsinstallatie wordt niet gezien als wenselijke verwerking. De minimumstandaard kan in de toekomst worden aangepast (bijvoorbeeld nuttige toepassing door middel van materiaaltherugwinning in plaats van energierugwinning).

2. De partij hout bestaat uit stamhout van meer dan 10 cm doorsnede of ter plaatse van de velling of snoei versnipperd hout

Toelichting:

- Dit criterium is gebaseerd op het praktijkgegeven dat dit de twee gangbare vormen zijn van hout verkregen bij velling of snoei dat een bestemming krijgt als grondstof voor de houtverwerkende industrie, als bodembedekker of als brandstof.
- De norm van 10 cm is bedoeld als handvat voor globale visuele beoordeling; in de praktijk is stamhout doorgaans duidelijk dikker en is het verrichten van diktemetingen voor controle niet nodig. Bij twijfel (van de handhaver) is de bewijslast aan de houder.

3. De partij hout bevat niet meer dan 5 gewichtsprocent aan:

- takken dunner dan 10 cm, bladeren, naalden of gras;
- aanhangende grond;
- hout dat is aangetast door rot, schimmel of ziekte;
- de partij bevat geen andere materialen, zoals metaal, kunststof, papier en stenen.

Toelichting:

- De norm van 5% is gebaseerd op de praktijkervaring dat beneden dit percentage het materiaal zonder meer geschikt is als grondstof voor de houtverwerkende industrie of voor de productie van brandstof. Tevens wordt hiermee beoogd een 'glijdende schaal' te voorkomen, waarbij groenafval wordt gemengd met onbehandeld hout om het groenafval buiten de werking van de afvalwetgeving te houden. Bijmenging van afval maakt de gehele partij tot afvalstof.
- In de praktijk is de verontreinigingsgraad van partijen stamhout of houtsnippers meestal duidelijk beneden 5 gewichtsprocent. Bij twijfel (van de handhaver) is de bewijslast aan de houder. Het zal dan praktischer zijn om de partij beter te zuiveren dan om het gewichtspercentage verontreinigingen exact te gaan meten (wat een volledige afscheiding van alle verontreiniging vraagt).
- Met afwezigheid van materialen zoals papier, kunststof, glas en steen wordt bedoeld dat de hoeveelheden hiervan niet groter zijn dan wat als normaal³ gehalte zwerfvuil beschouwd kan worden.

4. Er is geen sprake van hout dat krachtens de wetgeving een specifieke afvalbehandeling dient te ondergaan

Toelichting:

- Voor ziek, rot of beschimmeld hout kan krachtens wettelijke bepalingen een specifieke afvalbehandeling verplicht zijn. Een andere toepassing is dan niet rechtmatig.
- Een partij hout die bijvoorbeeld deels bestaat uit hout dat is behandeld met bepaalde chemicaliën, waardoor het aan het eind van de gebruikscyclus volgens de wet een bepaalde afvalbehandeling moet ondergaan, moet in zijn geheel als afval worden aangemerkt.

N.B.

Hout dat op grond van bovenstaande criteria als grondstof wordt aangemerkt heeft, afhankelijk van de toepassing, doorgaans te maken met normen ten aanzien van acceptatie en milieubelasting (bijv. verbrandingsemisies). Voor zover dit wettelijke bepalingen betreft vinden toezicht en handhaving plaats in het kader van de betreffende wetgeving, niet de afvalwetgeving.

Hout vrijkomend bij velling of snoei dat niet voldoet aan de criteria

---

brandstof of als ander middel voor energieopwekking. Dit is één van de vormen van nuttige toepassing die valt onder 'andere nuttige toepassing'.

³ Onder "normaal gehalte" wordt verstaan: enkele verdwaalde afvalstoffen (stukken verpakking o.i.d.) welk per ongeluk in een container met hout terecht komen. Van "normaal" is in ieder geval geen sprake bij een dusdanige hoeveelheid afvalstoffen dat, naar oordeel van de inspecteur, sprake is van bewust door het hout mengen van een partij afval.

Wordt niet aan een of meer van de criteria 1 t/m 4 voldaan, dan is dit een aanwijzing dat het hout een afvalstof is. Wanneer de houder hier duidelijkheid over wil hebben, dan kan hij het geval voorleggen aan het bevoegd gezag. Daarbij kunnen de hierboven genoemde voorwaarden i, ii en iii als richtsnoer worden gebruikt om te bepalen of sprake is van 'zich ontdoen'. Indien niet aan de criteria 1 t/m 4 wordt voldaan en ook niet aan de voorwaarden (i) t/m (iii), dan is bij de overdracht van de perceelbeheerder naar de aannemer, inzamelaar, vervoerder, etc. in de regel sprake van een afvalstof. Wel kan in een later stadium het predicaat afval weer vervallen (zie hieronder "einde afval").

Ad II) Hout vrijkomend bij een bewerkingsproces - voorwaarden voor de bijproductstatus

Hout dat vrijkomt in de houtverwerkende industrie (afkortstukken, krullen, zaagsel, etc.) is een productieresidu in de zin van artikel 5 van de Kaderrichtlijn afvalstoffen ("een stof die of een voorwerp dat het resultaat is van een productieproces dat niet in de eerste plaats bedoeld is voor de productie van die stof of dat voorwerp"). Als dit hout voldoet aan de in lid 1 van artikel 5 aangegeven vier voorwaarden is het aan te merken als een bijproduct⁴. De voorwaarden zijn:

a) Het is zeker dat de stof of het voorwerp zal worden gebruikt;

Vergelijk voorwaarde (i) hierboven. De houder (zagerij, meubelmaker, houthandel) moet kunnen aantonen dat er een afnemer is van het materiaal die zorg draagt voor een verantwoorde benutting, bij voorkeur aan de hand van een schriftelijke overeenkomst, bijvoorbeeld met een tekst als "het hout is bestemd voor (industriële) verwerking tot houtproducten en/of chemie en/of bodemverbetering". Wat onder verantwoorde benutting te verstaan is, staat hierboven toegelicht onder punt 1 van "Criteria voor hout vrijkomend bij velling of snoei". Afgifte aan een afvalinzamelaar of een andere afvalverwerker voor een verwijderingsbehandeling valt hier niet onder.

b) De stof of het voorwerp kan onmiddellijk worden gebruikt zonder enige verdere verwerking anders dan die welke bij normale productiepraktijken gangbaar is;

De vraag hierbij is welke soorten verwerking 'gangbaar bij normale productiepraktijken' zijn. De Regeling Criteria bijproducten kaderrichtlijn afvalstoffen van 18 maart 2015 zegt hierover: "Als het materiaal wordt toegepast in een bewezen functioneel en beheersbaar proces, dat wil zeggen een proces dat een specifiek beoogd product (stof, materiaal, voorwerp, artikel) oplevert, of een specifiek beoogde kwaliteit (energie, bodemverbetering, ophoging, afdekking, enz.), kan dat proces worden aangemerkt als 'normale productiepraktijk' en kunnen alle behandelingen die in het kader van dat proces plaatsvinden worden aangemerkt als 'gangbaar' bij deze normale productiepraktijk."

c) De stof of het voorwerp wordt geproduceerd als een integraal onderdeel van een productieproces;

De Regeling Criteria bijproducten kaderrichtlijn afvalstoffen van 18 maart 2015 geeft in dit kader aan: "het residu is onlosmakelijk gekoppeld aan het productieproces waarbij het ontstaat, dat wil zeggen het ontstaat bij de gangbare, normaal beheerste uitvoering van het proces. Dit betekent dat niet wordt voldaan aan voorwaarde c als het residu ontstaan is door een niet-beheerste afwijking van het normale verloop van een productieproces."

d) Verder gebruik is rechtmatig, m.a.w. de stof of het voorwerp voldoet aan alle voorschriften inzake producten, milieu en gezondheidsbescherming voor het specifieke gebruik en zal niet leiden tot over het geheel genomen ongunstige effecten op het milieu of de menselijke gezondheid.

Het gebruik moet voldoen aan geldende product-, arbo-, milieu- en omgevingswetgeving.

Een gebruik dat laagwaardiger is dan de minimumstandaard voor A-hout in LAP (namelijk nuttige toepassing volgens sectorplan 36), wordt niet beschouwd als rechtmatig, omdat er dan geen sprake is van efficiënt grondstofgebruik en er zodoende over het geheel genomen sprake is van ongunstige effecten op het milieu.

Indien hout is of wordt gemengd met een afvalstof, wordt het mengsel als een afvalstof beschouwd. Het voldoen aan voorwaarde (a), voorwaarde (b) en voorwaarde (d) is dan niet gegarandeerd en er wordt in elk geval niet voldaan aan voorwaarde (c).

---

⁴ De kaderrichtlijn onderkent hiermee dat een stof die 'niet beoogd geproduceerd' wordt geen afvalstof hoeft te zijn. In de mededeling van de Europese Commissie van 21-02-2007 (COM(2007)59) worden zagerijproducten als zaagsel en chips en schaafsel benoemd als bijproduct.

Einde-afval

Wanneer onbehandeld hout niet aan de bovenstaande voorwaarden en criteria voor aanmerking als grondstof of bijproduct voldoet, is sprake van een afvalstof. Wel kan in een later stadium het predicaat 'afval' weer komen te vervallen nadat een handeling van nuttige toepassing is uitgevoerd, zoals bijvoorbeeld sorteren, reinigen, zeven of versnipperen. De voorwaarden voor de einde-afvalstatus staan geformuleerd in artikel 1.1 lid 6 Wm en artikel 6 van de Kaderrichtlijn afvalstoffen.

Artikel 10.1a Wet milieubeheer

Op onbehandeld hout met de status van afvalstof is in bepaalde gevallen een deel van de afvalregelgeving niet van toepassing. Het gaat hierbij om (zie artikel 10.1a Wet milieubeheer):

Natuurlijk, niet-gevaarlijk landbouw- of bosbouw materiaal dat wordt gebruikt in de landbouw, de bosbouw of voor de productie van energie uit die biomassa door middel van processen of methoden die onschadelijk zijn voor het milieu en die de menselijke gezondheid niet in gevaar brengen.

In dit geval geldt een groot deel van de bepalingen van hoofdstuk 10 Wet milieubeheer niet. Het gaat dan met name om de administratieve verplichtingen.

Status handreiking

Deze handreiking heeft geen juridisch bindende status. De genoemde criteria zijn bedoeld als handvatten voor bevoegd gezag en particulieren bij het beoordelen of sprake is van "zich ontdoen" van hout dat vrijkomt bij velling of snoei van bomen. In specifieke kwesties is het aan het bevoegd gezag om tot een juridisch bindend oordeel te komen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het geval.

Op hout dat vrijkomt bij velling of snoei van bomen kan andere wet- en regelgeving van toepassing zijn, naast de hier boven genoemde criteria en wetgeving. De houder van het hout is zelf verantwoordelijk om na te gaan welke wet- en regelgeving dit is en hieraan te voldoen.

In het geval dat het eerder genoemde hout wordt geëxporteerd, geldt onverminderd de EVOA verordening wanneer de betrokken autoriteiten buiten Nederland hout deze stroom aanmerken als afvalstof.